

JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA PEDAGOGIK TA'LIM INAVATSION KLASTERI ASOSIDA O'QITISH METODIKASI.

Xudaynazarova Gulloxon

Qo'qon davlat pedagogika instituti katta o'qituvchi

Ahmedova Dilyora Abduhalil qizi

QDPI talabasi

ANNOTASIYA

Ushbu maqolada jismoniy tarbiya darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning samarali jihatlari, ahamiyati, shuningdek sifatini ta'minlashga xizmat qiluvchi bir nechta innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida o'quv jarayonini rivojlantirish to'g'risida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Pedagogik ta'lim, innovatsion texnologiyalar, zamonaviy-interaktiv metodlar, ta'lim klasterlarining tizimligi, pedagogik innovatsiyalar, interfaol usullar.

АННОТАЦИЯ

Урок физкультуры в Ушбе призван развивать учебный процесс на основе нескольких инновационных педагогических технологий, служащих обеспечению эффективности, значимости и качества продукции на основе инновационных педагогических технологий.

Ключевы слова: Педагогическое образование, инновационные технологии, современные интерактивные методы, система образовательных кластеров, педагогические инновации, интерактивные методы.

ANNOTATION

This article discusses the effective aspects of the use of innovative pedagogical technologies in physical education classes, their importance, as well as the development of the educational process based on several innovative pedagogical technologies that serve to ensure quality.

Key words: Pedagogical education, innovative technologies, modern interactive methods, system of educational clusters, pedagogical innovations, interactive methods.

O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimida Xalqaro miqyosda o'quvchilarni baholash dasturi reytingi bo'yicha jahonning birinchi 30 ta ilg'or mamlakati qatoriga kirishiga erishish borasida qator ijobiy ishlar amalga oshirilmoqda. Jumladan:

- uzluksiz ta'lim tizimi mazmunini sifat jihatidan yangilash, shuningdek professional kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish;

- o'qitish metodikasini takomillashtirish, ta'lim-tarbiya jarayoniga individuallashtirish tamoyillarini bosqichma-bosqich tatbiq etish;
- xalq ta'limi sohasiga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va innovatsion loyihalarni joriy etish;
- xalq ta'limi muassasalarining moddiy-texnika bazasini mustahkamlash va byudjetdan mablag' bilan ta'minlashning samaradorligini oshirish;
- yoshlarni tarbiyalash va ularning bandligini ta'minlashda maktabdan tashqari ta'limning zamonaviy usullari va yo'nalishlarini joriy etish;
- davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish hisobiga davlat ta'lim tizimida raqobat muhitini kengaytirish;
- yoshlar ta'lim-tarbiyasi uchun qo'shimcha sharoitlar yaratishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni o'z ichiga olgan beshta tashabbusni amaliyotga tatbiq etish masalasi bugungi kunning eng dolzarb masalasi hisoblanadi.

Besh muhim tashabbusning asosiy maqsadi respublikamiz umumta'lim maktablarida tahsil olayotgan barcha o'quvchilarning bo'sh vaqtlarini to'g'ri tashkil etish, ularda estetik did va ma'naviy barqarorlikni shakllantirish hamda ularni mustaqil hayotga tayyorlashdan iborat bo'lib, o'quvchilarning bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish, ularning ma'naviyatini yuksaltirish, madaniy saviyasini rivojlantirish va sportga jalb etish, axborot-texnologiyalari hamda kitob mutolaasiga bo'lgan qiziqishlarini uyg'otish, o'quvchi-qizlarni ijtimoiy faol xayotga jalb etish, maktabdan tashqari ta'lim muassasalari va darsdan tashqari faoliyat ko'rsatayotgan turli to'garaklar va seksiyalardagi o'quvchilar qamrovini oshirish borasida chora-tadbirlar ishlab chiqildi.

Zamonaviy ta'lim-tarbiya jarayonda innovatsion ta'lim texnologiyalarini joriy qilish tizimini rivojlantirish va loyihalashtirish, integratsion ta'limni rivojlantirish, global ilmiy jarayonda barcha fanlarni o'qitishni rivojlantirish, integratsion ta'lim-tarbiyani tashkil etish, pedagogining ta'lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil etish, kompetensiyalarni rivojlantirish borasidagi tajribali o'qituvchilar, magistr va bakalavr talabalarining ilmiy-ijodiy ishlari mahsulini ushbu to'plamda chop etish rejalashtirilgan. Maqsadimiz, oliy ta'lim muassasalari va hududiy markazlarning professor o'qituvchilari, ta'lim muassasalarining rahbarlari, ilmiy tadqiqotchilar, maktab o'qituvchilari hamda ijodkor yoshlarni ilmiy va metodik bahsga chorlashdir. Respublikamiz miqyosida o'tkazilib kelinayotgan an'anaviy on-line konferensiya ham ana shunday ishlarning bir qismi hisoblanadi.

Pedagogik ta'lim innovatsion klasteri uzluksiz ta'lim tizimidagi barcha ta'lim turlari, ilmiy-tadqiqot institutlari va markazlari, amaliyot bazalari, ilmiy va ilmiy-metodik tuzilmalarning bir butunligi bo'lib, ularning birgalikdagi vazifalar taqsimlangan faoliyati pedagogik ta'lim tizimini sifat jihatidan yangi darajaga ko'tarish

imkonini beradi. Klasterning asosiy maqsadi o'z tarkibiga kiruvchi ta'limiy-ilmiy-innovatsion salohiyatni nafaqat yuqori fuqarolik va kasbiy layoqatlilik darajasi bilan, balki raqobatbardoshligi, yangiliklarni qabul qila olish qobiliyati, yangi ta'lim dastur va texnologiyalarini hamda amalga oshira olish qobiliyatiga ega, zamonaviy ta'lim mutaxassislarini tayyorlash uchun birlashtirishdan iboratdir.

Pedagogik ta'lim rivojlanishining klaster tizimi ta'lim berish, o'quv adabiyotlarini yaratish, pedagog kadrlar ilmiy salohiyatini oshirish, ta'lim va tarbiya uzviyligi bilan bog'liq umumiy yo'nalishlarda faoliyat olib boradi. Ayni paytda bu umumiy yo'nalishlar ta'limni boshqarish va tashkillashtirish, ta'lim turlari va yo'nalishlari o'rtasida uzviylik va integratsiyani ta'minlash, o'qitish metodlari va vositalaridan foydalanish kabi yo'nalishlarda birlashadi.

Ta'limdagi innovatsion texnologiyalar o'rganishni tartibga solish va uni to'g'ri yo'nalishga yo'naltirish imkonini beradi. Odamlar har doim noma'lum va yangi narsalardan qo'rqib ketishgan, ular har qanday o'zgarishlarga salbiy munosabatda bo'lishgan. Ommaviy ongda mavjud bo'lgan, odatiy turmush tarziga ta'sir qiladigan stereotiplar og'riqli hodisalarga olib keladi, ta'limning barcha turlarini yangilashga to'sqinlik qiladi. Odamlarning zamonaviy ta'limdagi yangiliklarni qabul qilishni istamasligining sababi qulaylik, xavfsizlik va o'zini o'zi tasdiqlash uchun hayotiy ehtiyojlarni blokirovka qilishdadir. Innovatsion xulq-atvor moslashishni anglatmaydi, u o'z shaxsiyligini shakllantirishni, o'zini o'zi rivojlantirishni nazarda tutadi. O'qituvchi innovatsion ta'lim barkamol shaxsni tarbiyalash usuli ekanligini tushunishi kerak. Zamonaviy maktabning vazifalaridan biri pedagogik jarayonning barcha ishtirokchilarining imkoniyatlarini ochib berish, ularning ijodiy qobiliyatlarini namoyon qilish imkoniyatlarini ta'minlashdir. Ushbu muammolarni hal qilish ta'lim jarayonlarining o'zgaruvchanligini amalga oshirishdan mumkin emas, bu bilan bog'liq holda chuqur ilmiy va amaliy tushunishni talab qiladigan turli xil innovatsion tip va tipdagi ta'lim muassasalari mavjud. Yangiliklar yoki innovatsiyalar har qanday kasbiy inson faoliyatiga xosdir va shuning uchun tabiiy ravishda o'rganish, tahlil qilish va amalga oshirish ob'ektiga aylanadi. Innovatsiyalar o'z-o'zidan paydo bo'lmaydi, ular alohida o'qituvchilar va butun jamoalarning ilmiy izlanishlari, ilg'or pedagogik tajribasi natijasidir. Pedagogik jarayonga kelsak, innovatsiya deganda o'qitish va tarbiyalashning maqsadlari, mazmuni, usullari va shakllariga yangi narsalarni kiritish, o'qituvchi va talabaning birgalikdagi faoliyatini tashkil etish tushuniladi.

Interaktiv metodlar - bu jamoa bo'lib fikrlash deb yuritiladi, ya'ni pedagogik ta'sir etish usullari bo'lib ta'lim mazmunining tarkibiy qismi hisoblanadi. Bu metodlarning o'ziga xosligi shundaki, ular faqat pedagog va o'quvchilarning birgalikda faoliyat ko'rsatishi orqali amalga oshiriladi. O'qitishning interfaol(aktiv)ligi

- o'quvchining bilish faoliyatini faollashtirish va o'zaro ta'sir asosida tayyorgarlik samaradorligini oshirishning asosiy usullaridan biridir. Interaktiv mashg'ulot - o'qituvchi va o'quvchilar o'zaro faol ishtirok etadigan jarayon hisoblanadi.

Bugungi kunda o'quv jarayonida ulardan keng foydalanilmoqda interfaol texnologiyalar va o'qitish usullari, interfaol ta'lim majmui sifatida belgilanishi mumkin. O'qituvchi va talabalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar, keyinchalik amalga oshirish rivojlanish uchun optimal sharoit yaratadi.

Maktab ta'limining bugungi vazifasi, o'qituvchilarning yangi innovatsion axborot texnologiyalari orqali dars davomida samarali foydalanib, o'quvchilarga ma'lumotlarni aniq va tushunarli qilib yetkazib berish hisoblanadi. Shuning uchun ham dars davomida o'qituvchi o'quvchilarning jismoniy tarbiya darslarini tushunarli, aniq qilib o'rganib borishi uchun ham, darslarni yangi innovatsion zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanib tashkil etish va o'rgatish maqsadga muvofiqdir.

Bugungi kunda ta'limdagi klasterlar rivojlanishda davom etmoqda va o'qituvchilar, o'quvchilar, shu bilan birga, jamiyatning boshqa o'zgaruvchan ehtiyojlariga moslashmoqda. Ular hamkorlik, innovatsiyalar va ta'lim natijalariga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan samarali ta'lim amaliyotlarini rivojlantirish uchun platforma bo'lib xizmat qilmoqda. Ta'lim klasteri tizimi — ta'lim natijalari va talabalarning imkoniyatlarini yaxshilash uchun hamkorlik qiluvchi, resurslar almashuvini amalga oshiradigan ta'lim muassasalari va tashkilotlar tarmog'idir. Ushbu klasterlar ko'pincha mintaqaviy darajada ishlaydi va maktablar, kollejlilar, universitetlar, kasb-hunar ta'limi markazlari, ilmiy-tadqiqot muassasalari va ta'limning boshqa manfaatdor tomonlarini qamrab olishi mumkin.

Ta'lim klaster tizimlarining asosiy maqsadi ishtirokchi muassasalar o'rtasida hamkorlik, innovatsiya va bilim integratsiyasini rag'batlantirishdan iborat. Bunga qo'shma tadqiqot loyihalari, almashinuv dasturlari, o'qituvchilarning malakasini oshirish imkoniyatlari va muvofiqlashtirilgan o'quv dasturlarini ishlab chiqish kabi turli vositalar orqali erishish mumkin.

O'zbekistondagi ta'lim klaster tizimi bir klasterdagi ta'lim muassasalari o'rtasida hamkorlik va resurslar almashinuvini yaxshilash uchun ta'lim muassasalarini geografik joylashuviga qarab birlashtirishni nazarda tutadi. Klasterlar odatda turli darajadagi (boshlang'ich, o'rta va oliy maktab) bir nechta ta'lim muassasalaridan iborat bo'lib, ular faoliyatni muvofiqlashtiruvchi va klaster ichidagi ta'lim muassasalarining rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi klaster menejeri tomonidan nazorat qilinadi.

Pedagogik innovatsiyalar- ta'lim va tarbiya mazmuni va texnologiyasidagi o'zgarishlar, ularning samaradorligini oshirishga qaratilgan harakatlar majmuidir.

Innovatsion jarayon innovatsiyalarni yaratish, rivojlantirish, ulardan foydalanish va tarqatish bo'yicha kompleks faoliyatni anglatadi. Yurtimizda quyidagi yo'nalishlarda innovatsion jarayonlar joriy etilmoqda: yangi ta'lim mazmunini shakllantirish, yangi pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etish, ta'lim muassasalarining yangi turlarini yaratish.

Interfaol o'qitish metodlaridan foydalanishda pedagogning xususiy imkoniyatlariga mos kelishi lozim. Interfaol metodlarni tanlash mezonlaridan ularning o'quv jarayonini tashkil etish shakllari bilan mos kelishidir. O'qitishning guruhli va individual shakllari turlicha metodlarni talab etadi. Interfaol metodlarning pedagogik texnologik prinsiplariga mos kelishi umumlashtiruvchi mezon hisoblanadi. Ma'lumki, pedagogik texnologik ma'lum qonuniyatalar asosida loyihalanadi va o'quv jarayonini tashkil etishga asos yaratadi, joriy qilingach esa yakuniy natijani, talabaning u yoki mavzuni mustaqilligini ta'minlaydi.

Interfaol usullar yangi materialni yuqori sifatli o'zlashtirishga yordam beradi. Shuning uchun maktabda o'qitishning innovatsion usullari bolalarda kognitiv qiziqishni rivojlantirishga yordam beradi, o'rganilayotgan materialni tizimlashtirish va umumlashtirishga, muhokama qilish va bahslashishga o'rgatadi. O'zlashtirilgan bilimlarni idrok etish va qayta ishlash orqali o'quvchilar ularni amaliyotda qo'llash ko'nikmalariga ega bo'ladilar, muloqot tajribasiga ega bo'ladilar. Shubhasiz, innovatsion o'qitish usullari an'anaviy usullardan afzalliklarga ega, chunki ular bolaning rivojlanishiga hissa qo'shadi, uni bilish va qaror qabul qilishda mustaqillikka o'rgatadi.

Xulosa o'rnida shuni alohida ta'kidlash lozimki, jamiyatimizning bugungi rivojlanish bosqichida pedagogik ta'lim innovatsion klasteri ta'limda ichki va tarmoqlararo aloqadorlikni ta'minlaydigan, ilmiy-tadqiqot, ilmiy-metodik muassasalarda to'plangan tajriba va erishilgan ilmiy yutuqlarning ta'lim hamda ijtimoiy-iqtisodiy hayotning barcha jabhalariga yetib borishini samarali amalga oshiradigan yaqin kelajakdagi eng muhim tizim sifatida taqdim etilmoqda. Shu o'rinda o'sib kelayotgan yosh avlodni tarbiyalash hamda mahoratli pedagoglarning yangi bilimlar bilan ilg'or pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda jamiyat ravnaqi uchun xizmat qilishlariga shart-sharoitlar yaratib berish maqsad qilib olingan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Kerimov F.A. Sport soxasidagi ilmiy tadqiqotlar. Toshkent, 2004y – 329 b.
2. Salamov R.S. Sport mashg'ulotlarining nazariy asoslari. O'quv qo'llanma. T., 2005y., 152-163 b.

3. Араббоев К.Т. Особенности адаптации студентов физкультурного вуза к учебной и спортивной деятельности различного характера. Укув кулланма. Кукон - 2010 йил. 39-бет.

4. Alabin, A.V., Ilg'or sport bosqichida yosh yengil atletikachilarda yukni individual tartibga solish. Yosh sportchilar uchun o'quv yuklamalarining tarkibi va mazmuni [Matn]/ Sat. ilmiytr. - Olma - Ota, 1999. - 3-9-betlar.

5. Alabin, V.G., Yosh sportchilarning uzoq muddatli mashg'ulotlari [Matn] /V.G. Alabin, A.V. Alabin, V.P. Bizin. – M.: Xarkov: Osnova, 2000. –245-bet.

5. Ashmarin, B.A. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi [Matn] /B.A. Ashmarin. – M: Ta'lim, 1990.-26 b.

6. Barchukov, I.S. Jismoniy tarbiya va sport. Metodologiya, nazariya, Amaliyot [Matn] / I.S. Barchukov: darslik. universitet talabalari uchun qo'llanma, -M.: Akademiya, 2009. - 526 b.

7. Balaxichev, V. Yugur! Sakramoq! Otish! IAAFning yengil atletika bo'yicha rasmiy qo'llanmasi [Matn]/ V. Zelichenk – Moskva-Moskva: Man 2013-202su

8. Beketov, V.A. Yosh sportchilarni tayyorlash usullari [Matn]/ V.A.Beketov - Kiev: UMK VO, 1999. – 46 b.

9. Ravshan ogli, Tolibjonov Sardorbek. "GIMNASTIKA TARIXI VA RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI."

10. Mirxojidinovna, Xudoynazarova Gullola, TolibjonovSardorbek Ravshan o'g'li, and AhmadjonovAbdurahmon Ahmadjon o'g'li. "HARAKATLI O'YINLAR HAMDA ULARDAN FOYDALANISH SHARTLARI." ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ 16.4 (2023): 104-109.

11. Ravshan o'g'li, Tolibjonov Sardorbek. "JISMONIY MASHQLAR TAVSIFI." (2023): 45-51.

12. Mirxojidinovna, Xudoynazarova Gullola, Axmadjonov Abduraxmon, and TolibjonovSardorbek Ravshan ogli. "PHYSICAL EDUCATION CLASSES AND THEIR TEACHING PRINSPI." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.5 (2023): 604-607.

13. Ravshan o'g'li, Tolibjonov Sardorbek, and Xudoynazarova Gullola Mirxojidinovna. "HARAKATLI O'YINLARNING ANAMIYATI." ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ 23.5 (2023): 42-47.

14. Akramjonovich, Y. I., Azamovich, A. M., & Piyasovich, M. S. (2022). Developing human thinking and moving speed through table tennis. Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities, 12(4), 164-165.

15. Umidovich, A. B. (2022). Legal grounds for the development of the sports industry in Uzbekistan. *Asia Pacific Journal of Marketing & Management Review* ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 7.603, 11(11), 46-49.

16. Urinboevna, U. Z., Burkhanovich, D. B., & Ismailovna, Y. F. (2022). New technologies for the development of strength qualities Youth. *International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(11), 220-224.

17. Саруханов, А. А., Азизов, М. А., & Аминов, Б. У. (2023, January). Новые технологии для развития силовых качеств у студентов. In *International Scientific and Practical Conference "The Time of Scientific Progress"* (Vol. 2, No. 1, pp. 217-225).

Dexqonov, B. (2023). Preparation of future physical education teachers for innovative activities. *Models and Methods in Modern Science*, 2(12), 82-86.

Қувватов У.Т Якубжонов, И. А., & Шокиров, Ш. Г. (2022). " Развитие воспитательной работы в студенческой футбольной команде." In *International Conference: Problems and Scientific Solutions* (Vol. 1, pp. 140-147).

Umidovich, A. B. (2023). Unusual volleyball training sessions. *International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 12(06), 1-4.

Umarova, Z. U., Mirzarakhimovich, R. S., & Tursunovich, K. U. (2022). Sports and Great Heroes. *Pioneer: Journal of Advanced Research and Scientific Progress*, 1(4), 141-143.

Anvarovich, I. S., Tokhirovich, K. T., & Tursunovich, Q. U. (2022). Use problem-solving techniques in school gymnastics. *Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities*, 12(4), 512-513.

Abduhamidovich, M. I., Mansurovich, M. S., & Usmonovich, A. U. (2022). Selection of talented wrestlers and education of physical perfection in the process of wrestling activities in sports schools. *Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities*, 12(4), 166-167.

Ahmedov, U. (2019). Interaction patterns in ELT teaching: group work and pair work. *Theoretical & Applied Science*, (12), 170-172.

Sultonov, Usmon Ibragimovich. "METHOD OF CONTROLLING THE TRAINING PROCESS OF LONG-DISTANCE RUNNERS." *Eurasian Journal of Academic Research* 2.3 (2022): 132-137.

Ibragimovich, Sultonov Usmon. "DYNAMICS OF MORPHOLOGICAL INDICATORS IN THE PHYSICAL DEVELOPMENT OF LONG-DISTANCE RUNNING." *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE &*

INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 11.01 (2022): 129-132.

Ibragimovich, Sultanov Usmon. "DYNAMICS OF FORMATION OF PHYSICAL DEVELOPMENT AND PHYSICAL TRAINING OF LONG DISTANCE RUNNERS." *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences* Vol 7.6 (2019)

Ziyayev, Abdurakhmon. "SPORTS TOURISM AS A MODULE OF ELECTIVE COURSES OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS SCIENCES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS." *Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi* 6 (2023): 707-712.

Abdullaevich, Ziyaev Abdurakhmon. "Development of General Physical Qualities of Girls Football Players in Higher Education Institution." *European Journal of Economics, Finance and Business Development* 1.9 (2023): 1-6.

Abdullayevich, Ziyayev Abduraxmon. "THE EFFECTIVENESS AND METHODS OF DEVELOPING THE TECHNIQUE OF PLAYING YOUNG BASKETBALL PLAYERS THROUGH SPECIAL EXERCISES." *ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW* ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 7.603 11.12 (2022): 123-125.

Abdullaevich, Ziyaev Abdurakhmon. "Development of Endurance Qualities of Young Football Players with The Help of Types of Athletics Running." *European Journal of Economics, Finance and Business Development* 1.9 (2023): 7-12.